

8. Emil och César bjuder in

César är född i Sverige och uppvuxen i Vällingby, en förort till Stockholm. Radhuset han är uppvuxen i ligger på den gatan där Olof och Lisbet Palme bodde under lång tid (*Faktaruta 1*).

Césars föräldrar, Isabél och Esteban, var politiskt aktiva i Chile på 1960-talet. De var tvungna att fly efter militärkuppen 1973.

Esteban var utbildad ingenjör och fick snabbt arbete på ett svenskt företag och Isabél läste på Stockholms universitet. Hon blev gymnasielärare i spanska och samhällskunskap. När César och hans lillasyster Ana var små var Isabel föräldraledig men så snart barnen kunde börja på dagis (*Faktaruta 2*) började hon arbeta.

Numera bor César i Näsby Allé i Täby (*Faktaruta 3*) norr om Stockholm tillsammans med Emil. César och Emil träffades genom gemensamma vänner för tio år sedan.

När de hade varit ett par i tre år ingick de partnerskap. När det blev möjligt för homosexuella att gifta sig i Sverige, år 2009, ingick de äktenskap (*Faktaruta 4*).

De vigdes borgerligt vid vattnet i Waxholm. Emil är åklagare på Stockholms tingsrätt. César är psykolog och arbetar inom barn- och ungdomspsykiatri. Emil och César tycker om att pyssla med sitt radhus. De tycker om heminredning och trädgårdsarbete. För ett par år sedan skaffade de en liten hund, en fransk bulldog, som de döpte till Frank Zappa.

Frank Zappa är busig och kelig. På helgerna arbetar César och Emil i trädgården och går långpromenader längs vattnet i viken med Frank Zappa.

förort, -en, -er	eeslinn
radhus, -et, =	ridaelamu
tvung/en, -et, -na	sunnitud
fly, -r, -dde, -tt	pögenema
kupp, -en, -er	revolutsioon
samhällskunskap, -en, -er	ühiskonnaõpetus
föräldraledig, -t, -a	vanemapuhkusel
gemensam, -t, -ma	ühine
in/gå partnerskap (-går, -gick, -gått)	kooselu registreerima
in/gå äktenskap (-går, -gick, -gått)	abielu registreerima
vig/as, -s, -des, -ts	laulatama
borgerlig, -t, -a	ilmalik
åklagare, -n, =	prokurör
tingsrätt, -en, -er	maakohus (esimese astme kohus)
pyssla, -r, -de, -t	nokitsema, tegelema
heminredning, -en, -ar	kodukujundus
trädgård, -en, -ar	aed
skaffa, -r, -de, -t	hankima
busig, -t, -a, -are, -ast	ulakas
kelig, -t, -a, -are, -ast	hellusemaias

Den här helgen har grannarna städdag (*Faktaruta 5*) i området där César och Emil bor. Det betyder att de plockar skräp, klipper gräs, klipper buskar och ser efter gemensamma planteringar.

Det är på sensommaren och vädret är ganska varmt och soligt. Framåt kvällen har Emil och César bjudit in grannfamiljerna på grillmiddag i sin trädgård.

Några av grannarna har med sig tillbehör och alla har med sig något att grilla. Emil och César har gjort en stor potatissallad med vinägrettsås. De bjuder på vin och öl.

César har bakat sju citronpajer och Barbro som bor i huset bredvid tar med sig kaffe till alla. Barbro är en nära vän och brukar ofta äta middag med Emil och César. Hon brukar passa Frank Zappa på dagarna när Emil och César arbetar.

Barbro är 85 år och pensionär sedan länge (*Faktaruta 6*).

Emil och César har dukat på altanen. När allt är färdigt och alla grannarna sitter till bords passar César på att ställa sig upp och hålla ett tal.

”Kära grannar, vi är så glada att vi får ha er här ikväll. Jag vill passa på att tacka er för ert stöd under den här långa processen när vi ansökt om att få adoptera ett barn. Som ni vet blev vi tidigt godkända som adoptivföräldrar men det är först nu som vi har fått veta att det finns ett barn som ska komma till oss. Barnet är svenskt och kommer om tre veckor.” Barbro ler och fäller en tår. Alla grannarna höjer sina glas, gratulerar och skålar. I bakgrunden hörs Emils och Césars favoritsång „Bobby Brown”. César sätter sig ner och Barbro lutar sig fram.

Barbro: Men så roligt för er! Jag är så glad för er skull. Det ska bli så roligt med ett litet barn som springer runt här i trädgården. Och ni vet att ni alltid har en barnvakt i huset bredvid, (*Barbro blinkar*).

César: Tack Barbro, du är en riktig klippa. Det är så roligt att det äntligen blir av. Det har ju varit en lång väntan. Vi hade nästan gett upp. Vi fick ju inte utlandsadoptera. Det är nästa inga länder i världen som accepterar homosexuella par som adoptivföräldrar. Och att vänta på ett svenskt barn tar en väldig tid för det är lång kö (*Faktaruta 7*).

Barbro: Jag förstår det. Ni har ju väntat så länge.

städdag, -en, -ar	koristuspäev
område, -t, -n	piirkond
plocka, -r, -de, -t	korjama
skräp, -et, =	prügi
klipp/a, -er, -te, -t	lõikama, niitma
gräs, -et, =	mur
busk/e, -en, -ar	põõsas
se efter (-r, såg, sett)	hoolitsema
plantering, -en, -ar	istandus
tillbehör, -et, =	tarvikud
vinägrettsås, -en, -er	vinegrettkaste
håll/a tal (-er, höll, hållit)	kõnet pidama
stöd, -et, =	tugi
ansök/a, -er, -te, -t	taotlema
god/känna (-känner, -kände, -känt)	heaks kiitma
fäll/a en tår, (-er, -de, -t)	pisarat poetama
höj/a, -er, -de, -t	tõstma
luta sig (-r, -de, -t)	(end) kallutama
för ... skull	... pärast
barnvakt, -en, -er	lapsehoidja
blinka, -r, -de, -t	pilgutama
klipp/a, -an, -or	tugi
väntan (en)	ootus
ge upp (-er, gav, gett/givit)	alla andma
kö, -n, -er	järjekord

César: Det är så många runt omkring oss som fått barn på sista tiden. Då blir man ju extra sugen.

Barbro: Ja, så är det ju. Förresten, hur mår ni efter det här hemska som hände i sommarstugan? Har ni hämtat er?

César: Nja, inte riktigt. Det var väldigt otäckt. Vi tänker ofta att det var en sådan tur att vi inte var hemma då. Det hade ju kunnat gå riktigt illa.

Lasse och Marie-Louise sitter mitt emot och hör vad Barbro och César säger. Nu lutar de sig intresserat fram och undrar vad som hände i somras.

Marie-Louise: Men vad säger ni? Har du och Emil blivit utsatta för något?

César: Ja, man skulle kunna säga att vi blev utsatta för ett hatbrott (*Faktaruta 8*).

Emil: Som tur var hade vi gått över till våra sommarstugegrannar Karin och hennes dotter Susanna på middag när det hände. Vi fick också sova över hos dem efteråt. Vi vågade inte sova i sommarstugan. Vi visste ju inte om attentatet skulle upprepas.

Lasse: Vad hände egentligen?

César: Någon kastade in stora stenar genom vardagsrumsfönstret. Och bilen var fullklottrad med glåpord som "bögdjävl".

Marie-Louise: Har de åkt fast?

Emil: Nej, polisen har inga spår. Tyvärr är sådana här brott ganska vanliga och polisen har sällan spår och inga resurser för att utreda dem.

César: Vi har lagt ut sommarstugan till försäljning nu. Vi vågar inte vara där mer, särskilt inte nu när vi ska bli föräldrar.

Marie-Louise: Nej det förstår jag. Det är ju viktigt att bo tryggt med barn. Och det gör ni ju här.

César: Ja det är tur att vi bor så bra här. Vi har aldrig känt oss otrygga här.

Marie-Louise: Ja ibland kan sådana här saker gå överstyr. Det kan ju bli frågan om mord.

Barbro: Kommer ni ihåg Lasermannen?

César: Ja, han utförde det som måste vara Sveriges mest kända hatbrott.

Marie-Louise: Herregud så läskigt det var. Så otäckt! Vi gick på helspänn. Det var mörkhyade män som råkade illa ut men vi var ju alla rädda.

César: Han valde inte ut offer som var homosexuella, men det var otäckt ändå.

Marie-Louise: Nej det är sant, det var ju

sug/en, -et, -na	midagi väga tahtma
hämta sig (-r, -de, -t)	ennast koguma
otäckt, -t, -a, -are, -ast	ebameeldiv, vastik
utsatt, =, -a	ohvriks langema
hatbrott, -et, =	vihakuritegu
upprepa, -r, -de, -t	korduma
kasta, -r, -de, -t	viskama
fullklottra/d, -t, -de	täiskrikseldatud
glåpord, -et, =	sõimusõna
bög(d)jäv/el, -eln, -lar (talspr.)	kuradi homo
åk/a fast (-er, -te, -t)	vahela jääma
spår, -et, =	jälg
ut/redda ett brott (-reder, -redde, -rett)	kuritegu uurima
försäljning, -en, -ar	müük
trygg, -t, -a, -are, -ast	turvaline
gå överstyr (-r, gick, gått)	liiale minema
ut/föra (-för, -förde, -fört)	sooritama
läskig, -t, -a, -are, -ast	õudne
gå på helspänn (-r, gick, gått)	närvid viimseni pingul
mörkhya/d, -t, -de	tumedanahaline
råka illa ut (-r, -de, -t)	ohvriks langema, kannatada saama

rasistiska hatbrott. Men homofobiska hatbrott är nog minst lika vanliga.

Barnen som är med har nu ätit färdigt, de reser sig och ropar att de vill spela spel på gräsmattan.

Barn: Kan vi spela ett spel tillsammans allihop?

Lasse: Ja det är ju en jättebra idé. Vi kan ju tävla i lag mot varandra.

Barbro: Jag har ett boulespel, det är ju roligt! Och det kan alla vara med på. De dukar undan och Barbro förbereder för boulespelet på gräsmattan. De delar in sig i lag och börjar spela. Alla har roligt och det går lugnt till. Plötsligt börjar Frank Zappa hosta förfärligt och han kastar sig på gräsmattan och kräks. Emil springer fram och böjer sig ner över Frank Zappa.

Emil: Åh lilla gubben, vad har du nu ätit? Han stoppar i sig allt möjligt som han hittar när han springer och nosar i buskarna.

Emil och César lugnar Frank Zappa medan de övriga går tillbaka till boulespelet. Men nu hittar man inte lillen som bollen kallas i boule. Det är konstigt tycker alla. Den låg ju där nyss. Alla springer runt och letar efter lillen.

Barbro: Frank Zappa måste ha ätit upp bollen! Det måste vara den han försökte spy upp.

César: Åh nej! Tror du det? Ja så måste det vara. Då måste vi genast åka iväg till veterinärakuten. Ojoj stackars Frank Zappa. Alla blir oroliga. Emil och César gör sig redo att åka iväg med hunden då kliver Olle fyra år fram. Han tar upp en liten röd boll ur sin klänningsficka och säger med hög och klar röst:

Olle: Ni kan få låna min boll! Alla skrattar och blir glada när de förstår att det inte är lillen som Frank Zappa ätit upp. De vill gärna låna Olles boll säger de. Spelet fortsätter. Emil och César är lättade över att det inte var lillen som Frank Zappa hade stoppat i sig. Men eftersom hunden fortfarande mår dåligt vill de ändå åka till veterinärakuten. De hinner dock inte sätta sig i bilen förrän Frank Zappa börjar kaskadspy portionssnuser (*Faktaruta 9*). Alla stannar upp och tittar förskräckta på Frank Zappa som spy och spy. Just då alla tror att hans sista stund är kommen slutar han dock spy, ruskar på sig och börjar skutta omkring som vanligt. Alla drar en lättnadens suck och återgår till festligheterna.

tävla i lag (-r, -de, -t)	vöistkonnas vöistlema
boulespel, -et, =	petank
duka undan (-r, -de, -t)	lauda ära koristama
gräsmatt/a, -an, -or	muru(vaip)
förfärlig, -t, -a, -are, -ast	kohutav
kräk/as, -s, -tes, -ts	oksendama
böj/a sig (-er, -de, -t)	kummarduma
nosa, -r, -de, -t	nuuskima
lillen (en)	(puidust) märkekuul
spy upp (-r, -dde, -tt)	välja oksendama
stackars, =	vaeseke
göra sig redo (gör, gjorde, gjort)	end valmis panema, seadma
kliv/a (-er, klev, klivit)	välja ronima
röst, -en, -er	hääI
klänningsfick/a, -an, -or	kleiditasku
lättad över (-t, -de)	kergendunud
portionssnus, -et, -er	huultubaka kotike
förskräckt, =, -a	hirmunud
ruskar på sig (-r, -de, -t)	ennast saputama
skutta, -r, -de, -t	kepslema

Faktaruta 1: Palmemordet

Olof Palme (1927-1986) var socialdemokrat och statsminister 1969 till 1976 och 1982 till 1986. I februari mördades han på öppen gata i centrala Stockholm. Han hade varit på bio med sin fru Lisbet och då de promenerade hemåt på kvällen utan livvakter överraskades de av en ensam gärningsman. Olof Palme träffades av ett dödligt skott i ryggen. Ett andra skott missade Lisbet som överlevde attentatet. Mordet som aldrig blivit uppklärat utgör en av de händelser i svensk nutidshistoria som präglat den svenska folksjälen. De svenskar som var tillräckligt gamla för att minnas Palmemordet minns ofta precis vad de gjorde och var de befann sig när de fick reda på att Olof Palme hade mördats. Palmemordet utgör ett kollektivt trauma i Sverige.

Faktaruta 2: Dagis

Dagis är en förkortning av daghem. Idag är den formella beteckningen förskola men dagis används fortfarande i vardagligt tal. Förskolan ingår inte i den allmänna skolplikten. Barn måste vara ett år gamla för att få börja på förskola.

Det året barn fyller sex år har de möjlighet att börja i förskoleklass vilket nästan alla sexåringar gör (97 %). Förskoleklassen omfattas inte av skolplikten men sker inom ramen för skolans verksamhet och den är därför gratis.

Förskoleklass ersätter det som tidigare hette lekskola och kallades lekis. På förskolan får barnen leka, sjunga, göra utflykter och lära sig saker. Det serveras mat och mellanmål. På många förskolor lagar man maten på plats. Från det år då barn fyller sju år omfattas de av skolplikt. Skolplikten utgör sammanhållen skolgång i nio år.

Faktaruta 3: Stockholm dess kranskommuner

Stockholm är Sveriges huvudstad. Staden är byggd på flera öar som sammanbinds av broar. Att vattnet är ett så dominerande inslag i stadsbilden gör att staden ibland kallas Nordens Venedig. Den centrala delen av Stockholm, den som ligger innanför de gamla stadstullarna, kallas innerstaden. Det kungliga slottet ligger i Stockholms äldsta stadsdel Gamla stan. Kungafamiljen arbetar

mord, -et, =	mõrv
statsminist/er, -ern, -rar	peaminister
livvakt, -en, -er	lhukaitsja
gärnings/man, -mannen, -män	kurjategija
skott, -et, =	lask
överlev/a, -er, -de, -t	ellu jääma
uppklara, -r, -de, -t	lahendama
präglä, -r, -de, -t	jälge jätma, pitserit panema
folksjäl, -en, -ar	rahva (ühiskondlik) mälu, rahva hing
be/finna sig (-finner, -fann, -funnit)	olema, viibima
få reda på (-r, fick, fått)	teada saama
beteckning, -en, -ar	nimetus
fortfarande	jätkuvalt
skolplikt, -en, -er	koolikohustus
ersätt/a (-er, ersatte, ersatt)	asendama
utflykt, -en, -er	väljasõit, ekskursioon
mellanmål, -et	vahepala, oode
sammanhåll/en, -et, -na	järjepidev, sidus
kranskommun, -en, -er	naabervald
samman/binda (-binder, -band, -bundit)	ühendama
inslag, -et, =	element
innanför	seespool
stadstull, -en, -ar	linnavärav, tollipunkt (van.)

på slottet i Gamla stan men de bor på Drottningholms slott som ligger en bit utanför innerstaden. De flyttade dit när kronprinsessan Victoria, prins Carl-Philip och prinsessan Madeleine var små. Runt Stockholms innerstad ligger ett antal kranskommuner. Täby som ligger norr om innerstaden är en av dessa. Täby är den kommun i Sverige med näst högst medelinkomst.

I Storstockholm som omfattar såväl innerstaden som kranskommunerna finns flera hamnar från vilka det dagligen avgår färjor till Åland, Finland och flera av de baltiska länderna som alla är populära resmål för svenskarna.

Faktaruta 4: Registrerat partnerskap och könsneutralt äktenskap

År 1995 infördes registrerat partnerskap i Sverige. Lagen innebar att två personer av samma kön kunde ingå ett juridiskt bindande kontrakt som med några få undantag motsvarade äktenskapet. Ett sådant undantag var att registrerade partners inte hade rätt att få ansöka om och bli adoptivföräldrar. Detta undantag togs dock bort 2003. Sedan dess har samkönade partners samma formella rättigheter vid adoption som olikkönade partners. Ett annat undantag var att registrerat partnerskap inte fick ingås i kyrkan utan enbart inför en civil myndighet, vid en så kallad borgerlig vigsel. År 2009 ändrades äktenskapsbalken så att också två personer av samma kön nu kunde ingå äktenskap. Den könsneutrala äktenskapsbalken innebär att ett samkönat äktenskap är helt likställt ett äktenskap mellan kvinna och man. Den särskilda partnerskapslagen upphävdes i samband med införandet av det könsneutrala äktenskapet. De par som före lagändringen ingått registrerat partnerskap har möjligheten att fortsätta som registrerade partners, omvandla partnerskapet till äktenskap eller att låta viga sig.

Faktaruta 5: Gemensamma städdagar i samfälligheter och bostadsrättsföreningar

I Sverige är det vanligt att boende i hus eller bostadsrätt (en privatägd lägenhet som ingår i en förening där man delar på gemensamma

inkomst, -en, -er	sissetulek
resmål, -et, =	reisisiht
könsneutral, -t, -a, -are, -ast	sooneutraalne
in/föra (-för, -förde, -fört)	juurutama, sisse viima
in/gå kontrakt (-går, -gick, -gått)	lepingut sõlmima
undantag, -et, =	erand
motsvara, -r, -de, -t	vastama
samköna/d, -t, -de	samasooline
myndighet, -en, -er	amet
borgerlig vigs/el, -eln, -lar	ilmalik laulatus
äktenskapsbalken	abielu-, perekonnaseadus
likställ/d, -t, -da	võrdsustatud
upphäv/a, -er, -de, -t	tühistama
i samband med	seoses
bostadsrättsförening, -en, -ar	korterühistu

kostnader) som har gemensamt ägda utomhusytor samlas till städdagar. Det vanligaste är att ha en städdag på våren och en på hösten. Under städdagarna hjälps de boende åt med olika former av trädgårdsarbete och annat underhåll som måste göras. Deltagandet i städdagarna är frivilligt men kombineras ofta med en gemensam måltid för att locka så många som möjligt att delta.

Faktaruta 6: Ålderspension

I Sverige är det möjligt att ta ut ålderspension från 61 års ålder. Den vanligaste pensionsåldern är dock 65 år. Många väljer också att arbeta kvar till 67 år som man har lagstadgad rätt till. För de flesta lönar det sig att pensionera sig så sent som möjligt.

Faktaruta 7: Adoption

Sedan 2003 kan både samkönade och olikkönade gifta par (ej sammanboende) ansöka om och prövas som adoptivföräldrar i Sverige. Rätten att prövas som adoptivförälder gäller också ensamstående. Då inhemsk adoption är mycket ovanlig i Sverige och de flesta adoptionsländer kräver att adoptivföräldrarna är heterosexuella är det i praktiken oerhört svårt för homosexuella att få adoptera. Det är fortfarande (år 2016) endast två homosexuella par som fått barn genom inhemsk adoption. Ett homosexuellt par där den ena parten är brasiliansk medborgare har (år 2016) blivit godkända att ställa sig i den brasilianska adoptionskön.

Faktaruta 8: Hatbrott

Beteckningen hatbrott är en samlingsbeteckning för brott mot person där motivet kan härledas till hat mot personens ras, sexuella läggning, religion eller liknande.

underhåll, et, =	hooldus, korrashoid
del/ta, (tar, -tog, -tagit)	osalema
lagstadga/d, -t, -de	seadusega sätestatud
ensamstående, =	üksik(vanem)
inhemsk, t, -a	kodumaine
fortfarande	jätkuvalt
samlingsbeteckning, -en, -ar	üldnimetus
här/leda, -leder, -ledde, -lett	tuletama, tulenema
läggning, -en, -ar	sättumus, suunitlus

*Faktaruta 9: **Snus***

Snus är en tobaksprodukt som i Sverige säljs i snusdosor. Det kan antingen vara löst (så kallat lössnus) eller förpackat i portioner (så kallat portionssnus). Nikotinet i snuset tas upp av kroppen genom att man lägger det under överläppen. Då snusandet har en lång tradition i Sverige har landet permanent undantag från EU:s förbud mot försäljning av snus.

snus, -et	huuletubakas
dos/a, -an, -or	doos, annus
undantag, et, =	erand